

Rättsavdelningen
Anna Giertz
anna.giertz@socialstyrelsen.se

Konsekvensutredning – Upphävande av Socialstyrelsens allmänna råd (SOSFS 2002:8) om avgifter inom äldre- och handikappomsorg

Bakgrund

Reglerna om beräkning av avgiftsunderlag i 8 kap. 4 § socialtjänstlagen (2001:453), SoL beslutades i november 2001 och började gälla den 1 januari 2003. Bestämmelsen anger hur den enskildes avgiftsunderlag ska beräknas. Med avgiftsunderlag avses den inkomst som den enskilde kan antas komma att få under de närmaste tolv månaderna, fördelad med lika belopp per månad. Syftet med regeln i 8 kap. 4 § SoL är att ange den yttersta ramen för beräkningen.¹ I andra stycket anges att en kommun kan bestämma att inkomsten ska beräknas på ett sätt som är mer fördelaktigt för den enskilde.

Svenska Kommunförbundet utgav ett cirkulär december 2001² där det bl.a. angavs att bestämmelserna om avgiftsunderlag i 8 kap. 4 § SoL är svårlästa. Förbundet angav vidare i cirkuläret att kommunerna kan utgå från att den enskilde ansöker om t.ex. bostadsbidrag och särskilt bostadstillägg. Kommunerna kan således räkna med bostadsbidrag och bostadstillägg vid inkomstberäkningen oavsett om den enskilde söker sådana bidrag eller inte.

Socialstyrelsen meddelade därefter allmänna råd (SOSFS 2002:8) om avgifter inom äldre- och handicappomsorg för att förtydliga tillämpningen av beräkningen av avgiftsunderlaget. Enligt dessa allmänna råd bör inkomsten (avgiftsunderlaget) bara påverkas i de fall den enskilde faktiskt uppbär bostadstillägg, särskilt bostadstillägg eller bostadsbidrag.

¹ Prop. 2000/01:149 s. 56.

² Se s. 5 i cirkulär 2001:149 Avgifter inom äldre- och handicappomsorg:
<https://skr.se/download/18.14995aea175214466cfb4b0/1602843005864/2001149.pdf>.

Beskrivning av problemet och vad Socialstyrelsen vill uppnå

De allmänna råden har sedan en längre tid behövt ändras eftersom laghänvisningarna har blivit inaktuella och språket delvis är föråldrat. De allmänna råden är även ovanliga till sin karaktär, då de endast behandlar en specifik aspekt av beräkningen av avgiftsunderlaget.

Det finns vissa avgöranden från kammarrätter om beräkningen av avgiftsunderlaget, men domsluten är inte enhetliga.³ Det saknas dock prejudicerande avgörande från Högsta förvaltningsdomstolen.

Socialstyrelsen har undersökt hur kommunerna hanterar den specifika frågan och om de anser att det allmänna rådet behövs för tillämpningen av 8 kap. 4 § SoL. Frågor om tillämpningen av det allmänna rådet ställdes till ett tiotal kommuner. I princip samtliga kommuner uppgav att de enbart tar med bostadsbidrag eller särskilt bostadstillägg i beräkningen av avgiftsunderlaget om den enskilde faktiskt tar emot det aktuella bidraget. Vissa kommuner uppgav att de, vid behov, kan uppmana personer med låga inkomster att ansöka om bidragen. De flesta kommuner svarade även att deras tillämpning inte skulle förändras om de allmänna råden togs bort.

Eftersom det allmänna rådet är föråldrat och inte heller bedöms fylla någon funktion för tillämpningen av 8 kap. 4 § SoL bedömer Socialstyrelsen att det kan upphävas. För att säkerställa att denna bedömning är korrekt bedömer myndigheten att förslaget behöver skickas på extern remiss.

Alternativa lösningar och effekter om ingen reglering kommer till stånd

Ett alternativ till att upphäva författningen är att istället uppdatera den språkligt och med korrekta laghänvisningar. Myndigheten bedömer dock att detta alternativ är mindre lämpligt eftersom författningen inte bedöms fylla något avgörande syfte. För att få en uppdaterat och ändamålsenlig författningssamling bedömer myndigheten att det mest lämpliga är att upphäva de allmänna råden.

Berörda av regleringen

Kommuner och enskilda som betalar avgifter för äldre- eller funktionshinderomsorg.

Kostnadsmässiga och andra konsekvenser

Socialstyrelsen bedömer att förslaget inte kommer att innebära några egentliga kostnadsmässiga eller andra konsekvenser.

³ T.ex. Kammarrätten i Göteborg mål nr 4101–03, Kammarrätten i Stockholm mål 2389–04 (laglighetsprövning).

Ikraftträdande, övergångsbestämmelser och informationsinsatser

Enligt förslaget kan författningen upphöra att gälla den 1 maj 2023. Några övergångsbestämmelser behövs inte. Myndigheten avser att informera om upphävandet genom t.ex. nyhetsbrev och andra sätt som bedöms relevanta.

Kontaktperson

Anna Giertz, jurist, 075-247 43 01
anna.giertz@socialstyrelsen.se